

יא (ז) בית חדש^א כיון שגמרו חייב במזוזה :

מסורת הש"ס (ז) ע"י תוס' ע"ז כא. ד"ה הא כו' דאפילו לא ימכרנו כו' אין כאן חיוב מזוזה מה"ח

פרשה סדורה

פרשה פתוחה

[נח] בית חדש כיון שגמרו חייב במזוזה. יא בית חדש כיון שגמרו. אע"ג שעדיין אין וכן העתיקו לשון זה בזה"ג

ובאשכול (וגירסתו מיד חייב במזוזה) ומשמע בזה"ל דקמ"ל דאע"ג דעדיין אינו נכנס לדור זה כיון שכבר ראוי לדירה ועומד לדירה חייב לקבוע מיד מזוזה [ולק"מ מה שאין המג"י מתוס' ע"ז דשם מיירי שאין רולה לדור זה] דאין לומר דקמ"ל דא"ל להמתין לי יום כמו בשוכר דא"כ הול"ל כיון שנכנס לדור זו ולא כיון שגמרו [וע"ע באשכול שבי' וכיון שצריך בשעה שקובעת חו לא לריך לברוכי וע"ש בנחל אשכול] ומכאן קשה על מש"כ מג"א ברי"ס י"ט עמ"ש"כ שם בשו"ע ליתא חובת גברא ולא חובת מנה שבי"ט שאינו לובש הטלית פטור מליית ולפיקח אינו. מצרך על עשיית הליית שאין מלוח חלל בלבישתו וכחז המג"א ולריך עיון מ"ש ממזוזה דק"ל לריך לצרך כשקובעת כמ"ש ביו"ד סימן רפ"ט דהתם נמי ק"ל חובת הדר הוא דכ"ז שאינו דר בחובה פטור ממזוזה וכ"כ התוס' במנחות דף מ"ד ולכן נ"ל דסתמא דמילתא במזוזה קובעת כשדר בחובה לכן מצרך על עשייתא חבל עלית מסתמא קובע זו ליתא עד שלא לובשו לכן אינו מצרך על עשייתו עכ"ל וכאן מצוה דקובע קודם שנכנס לדור וכבר תי' בצרכי קושייתו מליית ע"פ דברי הרמב"ם פו"א מצרכות ה"ה שבי' כל מלוח שעשייתא היא גמר חיובת מצרך בשעת עשיי' וכל מלוח שיש אחר עשייתא לזוי אחר אינו מצרך חלל בשעה שפועה הלווי האחרון כי"ל הפועה סוכה כו' או מזוזה אינו מצרך בשעת עשיי' כו' ואימתי מצרך בשעה שיש צרכה כו' ובשעת קביעת מזוזה והוא מצוה צמנחות מ"צ דאיכא למ"ד דמצרך בשעת עשיי' חלל דמסקינן דכיון שעשייתא אינה גמר מלוחתה אינו מצרך והיינו דדבר שיש בו מעשה אח"כ חבל בדבר שאין בו מעשה אח"כ ח"כ הקציעות הוא גמר המלוח ע"ש שהאריך [וע"י דרישה סימן רפ"ח סק"צ כעין זה] אך מה שסיים שם דלפמ"ש"כ הרב תורת חסד דאין לצרך בקובע מזוזה תוך לי' א"כ כ"ש שלא יקבע מזוזה קודם שיבא לדור צבית חלל תיכף שבה לדור וכן העתיק במ"צ סימן י"ט וכן ב"ל יו"ד סימן רפ"ו סכ"צ האריך בזה שאין ראוי לקבוע תוך לי' עיי"ש ולענ"ד לא זכיתי להצין כ"ז למה לא יוכל לקבוע ולצרך תוך לי' או לפני שנכנס לדור זו אע"י איכא למ"ד שלא יעיל ליתא בצגד עד שילבשו וא"כ כיון דבמזוזה רשאי לצרך ג"כ בשעת הקציעה למה לא יקבע קודם ויצרך והרי בשחיעה ג"כ אין המלוח חלל כשרולה לאכל כמש"כ הרמב"ם ריש ה' שחיעה וצלא"ה אין שום מלוח לשחוע ואפ"ה כשרולה לאכל מצרך על השחיעה וכן בעירוב אין מלוח לעשות עירוב אח"כ רולה לטלטל ולילך ולבשל ואפ"ה מצרכין על עירובי חרות ותחומין ותצטילין והיינו משום שרולה בזה וע"ז חייבתו תורה וכן בשחיעה אח"כ ה"ה במזוזה כיון שרולה לדור זה למה לא יוכל לקבוע ולצרך וגם לא מלינו בשחיעה שצריך לאכל הכשר תיכף וכן בעירוב יכול לערב על כל השנה ולצרך. ולא מלינו שצריך לילך חוץ לתחום בשבת הראשונה ולא עוד חלל אפילו ימלך אח"כ ולא יכנס כלל לדור זה ג"כ מסתבר שאין זה צרכה לבטלה כמו שאם ימלך ולא יאכל את הכשר או לא יעלעל ולא ילך ולא יבשל דעכ"פ עשה המלוח שנלעווה וה"ה בטלית אם לא ה' מעשה אחרת אח"כ חבל כיון שיש מעשה אחרת של עיטוף לא תקנו הצרכה עד העיטוף חבל במזוזה לא מקרי הכניסה לבית לדור מעשה במזוזה, ומכ"ע יש לעי' נמי על מה שמלדד רעק"א בתשו' סימן ט' שמי שמוסע מביתו לזמן מה חייב לצרך על המזוזה

(א) ג"א אחר שגמרו

יב ק) הדר בפונדק בארץ ישראל

מסורת הש"ס [ועי' בס' האשכול ה' מזוזה שהעתיק ל' הברייתא דידן ועי' מג"א סי' י"ט סק"א]

ק) מנחות מד. [ירר' סוף מגילה מס' שמחות פ"ז ובמהר"ם חלאווה פסחים ד' הביא

פרשה פתוחה

פרשה סדורה

דר בו חייב במזוזה כיון שדעתו ליכנס בה מיד
לדור:

יב הדר בפונדק בא"י ל' יום חייב במזוזה.
דמדאורייתא פטור לעולם כיון שאין

יחזור בו אפשר דמה"ע אין ראוי לזכך קודם ול"ד להכח דהוא בית שלו וצודאי יתחייב חדש
דכ"ה הכח משמע דחייב לקבוע מיד ושם הרי פטור עד ל' יום אך אפשר דגם הכח אין
הכונה חיוז גמור אלא דהכית כבר חיוז וממילא ראוי להזדרז לקיים המצוה וא"כ ה"ה
צ"ל לדרוב כה ל' יום ואין צדעתו לחזור יכול לקבוע מיד והכי מסתברא] ול"ע צ"ז. וצ"פ
חל"ה גבי מעקה דריש בית חדש משעת חידושו ונראה דהכונה ג"כ דתיקף שבנחו יש לו לקבוע
מעקה אף שלא נכנס עדיין לדור בו ואפשר דשם גם המג"א מודה דיכול לזכך:

[נע] הדר בפונדק בא"י ל' יום חייב במזוזה. כיון תוך ל' וצחידושי מהר"ם חלאווה פסחים
דף ד' העתיק צרייתא זו בלבד נכון יותר וז"ל וה"ל איחא במס' מזוזה

דגרסי' התם הדר בפונדק בא"י פטור כל שלשים יום והשוכר חייב מיד וצח"ל פטור (ר"ל
הדר בפונדקי לעולם) והשוכר חייב לאחר ל' יום עכ"ל ומצוה דפונדק צח"ל פטור לעולם
וה"ל לריך לפרש במס' שמחות פ"ז שנשתבש שם קל"ה הדר [ל"ל בפונדק] בא"י ל' יום
חייב במזוזה והשוכר מיד הדר צח"ל (ר"ל בפונדק) פטור והשוכר ל' יום והדר צבורגן ל'
יום חייב במזוזה (ר"ל דצורגן דינו כפונדק דחייב בא"י אחר ל' יום) והמפרש לא עמד על
כך כי לא ה"ל לפניו מס' מזוזה וכן לריך לפרש צירושלמי סוף מגילה וז"ל הדר צח"ל (ר"ל
פונדקי אפילו יותר מל' יום) והדר בפונדקי א"י שלשים יום (ר"ל עד שלשים יום) אינו
לריך ליתן מזוזה הדר צבורגין שלשים יום לריך ליתן מזוזה (דינו כפונדק וכנ"ל) כ"י הדר
פונדקי חו"ל שלשים יום אינו לריך ליתן מזוזה (ר"ל אפילו דר כה ל' יום וכנ"ל) אם נתן
לא יעול (ר"ל אפי"ג דא"ל מ"מ אם נתן אסור לו ליעלה משום סכנה כדמסיק והא דאמר
במנחות של בית מונצו היו חולין במקל בפונדקאוחיבן וכשהיו הולכין היו נוטלין אותה ל"ל
כיון שלא היו קוצעין אותה כדינה ואינה רק זכר למזוזה מותרין היו ליעלה משם) כ"י
ציאור הירושלמי. והרב המג"י כאן כתב ל"ע על הפוסקים שהשמיטו דין זה דהדר בפונדק
צח"ל פטור לעולם ונראה שהרמב"ם רמז לזה במש"כ פ"ה ממזוזה ה"י השוכר בית צח"ל
והדר בפונדק בא"י פטור מן המזוזה ל' יום אבל השוכר בית בא"י חייב במזוזה מיד (וכו')
כלשון הגמרא מנחות מ"ד א' ע"ב) ומדל"ה כתב אפילו בא"י גבי פונדקי משמע דדוקא א"י
אבל צח"ל פטור וכן משמע לשון הגמרא במנחות ע"ב. מיהו צ"ח לריך להבין עיקר הטעם
נמה צ"ח צפונדק פטור צח"ל לעולם ובא"י לאחר ל' דאם שייך בפונדק יישוב א"י דחיישינן

א) ומש"כ ברי"ף אפי' בא"י פשוט דכונתו לפי שבשוכר כתב דוקא בח"ל כתב דפונדק מצינו אפי' בא"י

שיעור זה

שלשים יום חייב במזוזה

מסורת הש"ס ברייתא דין בשינויים ע"ש

פרשה סדורה

פרשה פתוחה

שמה ימלך להשכירו למה לא יתחייב צא"י
 מיד ואם אין שייך בזה ישוב צא"י כיון שאין
 עומד להשכירו מה חילוק יש בין צא"י לחו"ל
 לאחר לי וע"ק לפמ"ש"כ התוס' ורוב הראשונים
 דשוכר ושואל פטורין מדאורייתא ממזוזה
 לעולם דלאו ציתך הוא ורק מדרכנן חייבום
 משום דמיחזי כשלו ועד לי יום לא מיחזי כשלו צא"י
 הא מחזי כשלו ואם נאמר דפונדק ידוע ולא שייך
 מחזי כשלו צא"י חייב אחר לי וי"ל
 דלעולם שייך צפונדק ג"כ ישוב צא"י חלל דצחוק
 לי פטור צא"י מטעם אחר דהו"ל דירת
 עראי כמ"ש"כ הרמב"ם גבי צית שצספינה דפטור
 משום דלאו קבע הוא שאינו עשוי חלל
 לפי שעה לעצור זה (ע"ל סי' י"ג) וכן בצורגנין
 לעיל בצרייתא פ"א וה"ל כיון שעשוי רק
 ללון כמה לילות הו"ל דירת עראי וע"ז לא
 חייבו רבנן במזוזה אפילו צא"י ולא דמי לשוכר
 דעכ"פ דר זה דרך קבע אע"ג דעד לי חיישינן
 שמה לא תהא דעתו נוחה ויחזור צו כדפירש"י
 עכ"פ נכנס זה ע"ד לדור בקבע ואפילו שכרה
 מתחלה לפחות מלי יום מ"מ דר זה דרך
 קבע משא"כ צפונדק דאינו חלל עראי גמור
 עד לי יום חלל דלאחר לי נפיק לי מתורת
 עראי ולא נשאר רק הטעם דלאו ציתך הוא
 ולהכי צחוק דצעי דווקא לי יום וכיון דצפונדק
 שוכרו כל יום וצידו להוציאו כל יום לא מקרי
 לי יום רגילים לעולם דכל יום הוא שכירות
 חדשה וכמ"ש"כ צחוק סימן י"ד ס"ג לענין
 עלית שאלה אם החזירו חוץ לי וחזר ולקחו
 אינו מלכוד ולהכי צחוק פטור לעולם חלל צא"י
 אחר לי חייב משום ישוב צא"י וכן להראשונים
 דמפרשים משום ישוב צא"י היינו דמלות
 ישוב צא"י מחשיבחו מיד לדירת קבע
 [כמשי"ת צע"ה צסי' ס'] י"ל דצפונדק לא שייך
 זה דסוף סוף דירת עראי היא עד לי יום
 דדרך עראי דר זה ורק במקום חששא
 שמה יחזור צו שאינו קבוע עדיין בזה
 מהני מלוותה מחשיבתה דקל"ת דירה
 ג"כ מקרי דירה קבועה משא"כ במקום
 דליכא חלל מעבר. מיהו תי' זה לא יתכן
 רק להראשונים דסברי דמדאורייתא פטור
 שואל ושוכר לעולם חלל לדעת רש"י דמשמע
 מדבריו צפסחים ד' א' וצ"ז כ"א א' וצ"מ
 ק"א צ' דשוכר ושואל מדאורייתא חייבין
 דכתיב ציתך דרך ביאתך למי שנכנס ויוצא
 זה חייבה תורה כמ"ש"כ אחרונים ז"ל
 אם כן ע"כ הא דפטורי עד לי הוא
 משום דהו"ל דירת עראי ואפ"ה צא"י חייב
 משום ישוב צא"י חלל משום ישוב צא"י
 מחייבין אפילו בדירת עראי וא"כ אמאי
 צפונדק פטור וי"ל דישב צא"י מהני כדי
 שלא ימכר לנאח וישאר להשתקע כדפירש"י
 משא"כ צפונדק דאין דרך להשתקע צו לא
 חשו חכמים לזה ורק דר זה לי יום דחזינן
 דדעתו להשאר כאן זמן קבוע כבר חשו
 חכמים לישב צא"י כדי שיקבע וישכור
 הדירה כאן או במק"א ולא ידור בכך
 עראי צא"י ועוד דלא רצו לחייב צפונדק
 פחות מלי דא"כ אין לך אדם שיכול
 ללון צפונדק אפילו לילה אחת שימכר
 ליתן מזוזה מיד לכן לא חייבו בזה :

השוכר נותן מיד

פרשה פתוחה

פרשה פדורה

בקושי יצא ממנה מפני טורח מזוזה אחרת ואפילו יוצא ממנה ישכרנה אחר מהרה כשימצאנה מזומנת במזוזה ונמצאת א"י מיושבת (רש"י): פונדק. שלגים בו עוברים

[ס] השוכר נותן מיד. במנחות מ"ד ח' אמרי השוכר צית צא"י עושה מזוזה לאלתר משום יישוב א"י פירש"י דלאחר שקבעה שוב איני נוטלה משם אפילו יולא ממנה כדא' צ"י הציאל צצ"מ (קצ.) הלכך בקושי יולא ממנה מכני עורח מזוזה אחרת ואפילו יולא ממנה ישכרנה אחר מהרה כשימצאנה מזומנת במזוזה ונמצאת א"י מיושבת (רש"י): פונדק. שלגים בו עוברים

במזוזה ונמצאת א"י מיושבת (רש"י): פונדק. שלגים בו עוברים

וכתב צצית הלוי קונטרס מזוזה דלפ"י כשהצית של טכ"ס דאמרי צצ"מ שם דנוטלה ויולא ח"כ ח"ל לקצוע גם צא"י עד לי יום דל"ש טעם ישוב ארץ ישראל ותמה על הפוסקים שלא כתבו חילוק זה [וצ"ל פאת השלחן ה' ח"י פסק כן דצט"ס ח"ן חייב עד לי יום]. ויותר יש לתמוה דבהדיא קתני צצרייתא דידן צצמון ה"ג השוכר צית מן הגוי ומן הכותי נותן מזוזה מיד וע"כ צא"י מיירי דצרי"ל לא עדיף משוכר מישראל דפטור עד לי יום וח"כ מוכח בהדיא דגם צשוכר מעכ"ס דיעלה צידו [ומכ"ס בהדיא צצרייתא וצש"ל יעלנה] לריך ליתן מיד. והנה צצמ"ק צ"מ ק"צ ח' כי צשם הריצ"ל וצצמ"ס נוטלה לא ללכה ח"ל אפילו צצית שרגיל טכ"ס להשכירה לישראל וכ"כ שם צשם הרמ"ך אם היא של ישראל ועתיד ישראל עכש"י לדור זה חסיר לי להוליא המזוזה מן הפתח ואם אינה של ישראל או ח"ן ישראל עתיד ליכנס ולדור זה עכש"י ח"ל טכ"ס ח"ע"פ שהיא של ישראל מותר להוליא ח"ל משם עכ"ל מצואר ח"ל היא של טכ"ס ח"ע"פ שישראל עתיד ליכנס זה נוטלה ויולא ויש להסתפק אם דווקא כשאין ישראל נכנס זה לאלתר ח"ל שעתיד להשכירה לישראל ח"ע"ג דדרכו צהבי מ"מ צנתים ישאר המזוזה תח"י הטכ"ס ח"ל אם כבר שכר ישראל אחר את הצית צקנין זה נכנס וזה יולא אפטר דצכ"ג לריך להניח המזוזה ומלאתי צש"ל יעצן (מיוצא צקלרה צפ"ת סימן רל"א סק"ט) שכתב דאפילו צכ"ג יעלנה דסתמא חמרי צצמ"ס נוטלה ח"ל צצית לחם יהודא (הנדפס צגליון ה"ד שם) כתב וח"ע"פ שדרכן של טכ"ס לשכור לישראל אחר אך כיון שצכש"י ח"נו נכנס הישראל שני מיד יקח המזוזה עכ"ל מצואר דס"ל דאם הישראל שני נכנס מיד חייב להניח המזוזה וכן נראה לפי הטעמים שכתב שם צצמ"ק צשם ה"ר יהונתן דצצמ"ס נוטלה צידו שמה יעלנה הטכ"ס וינהוג זה מנהג צציון ח"ג שמה האורח שיראה שם מזוזה יכנס שם שיהי סבור שישראל דר שם ויהרגוהו או יעלילו עליו עלילות עכ"ל והני טעמים לא שייכי כשישראל אחר נכנס מיד וידע שעד הנה דר זה ישראל וגם החוס' צצ"מ ק"א צ' כתבו הטעם שלא יעלנה צישראל משום דמזיק להצאים לדור שם משמע דצצמ"ס לא חיוסנין להכי ח"ל כאן שישראל נכנס מיד הרי שייך הטעם שמזיק להכנסים לדור ח"כ לריך להניחה ומלאתי צצרייתא ח"י שכתב ואם ה"י הצית של גוי נוטלה ממנו כש"ל ח"ע"פ ששכר הצית ישראל אחר וזה רח"י לדעת הש"ל יעצן מיכי נראה דאפילו אם נאמר כדעת הש"ל יעצן דמותר לו ליעלה עכ"פ מסתבר דאם יראה צודאי יכול להשאירה ואינו חייב ליעלה כמו צצמ"ס וח"כ יש ליישב קושייתו דכיון דגם צצמ"ס לפעמים משאירה ח"ל כן שייך ישוב ח"י שהלוקח ומלאתה במזוזה מיד וח"ע"ג דלפעמים מותר לו ליעלה עכ"פ שייך לתקן זה חיוצ מיד תדע דלדעת הגאונים (מיוצא צצרי"י) ח"ל רואה ליתנה צצית אחר מותר לו ליעלה אפילו צישראל ועוד הציא צצרי"י צשם הריצ"ל ח"א שח"ל חצרו ח"ן רואה לשלם לו דמי מותר לו ליעלה וע"כ כיון דיש הרבה פעמים דאסור ליעלה שייך ישוב ח"י. וצצית